

Особливості формування вмінь хлопчиків початкових класів керувати просторовими характеристиками рухів.

Мірошниченко В.І., Ніжевська Т.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
КЗ Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Постановка проблеми. Різноманітність рухів, що зустрічаються в спортивній і трудовій діяльності, здійснюється в просторі, в часі і пов'язана з м'язовими зусиллями. Свідоме управління своїми рухами неможливе без вмінь відчувати і аналізувати їх. На необхідність навчати вмінням керувати своїми рухами з дитячого віку вказував П. Ф. Лесгафт [2]. Він писав, що «дитина має навчитися керувати своїми рухами, керуючись відчуттями, пов'язаними з м'язовою діяльністю», «...слід навчити аналізувати і порівнювати рухи, намагаючись пристосувати їх до такої активної діяльності, в якій найбільша робота виконувалася б при мінімальній витраті праці ...».

А. М. Шлемин [4] вказує, що точність просторової і часової оцінки рухів є найважливішим фактором у навчанні учнів руховим діям. На його думку для успішного вирішення завдань фізичного виховання в школі необхідно всебічно вивчити природу і умови розвитку рухової діяльності людини. Досягти високих результатів у руховій діяльності можна лише за умови, якщо учень оволодіє здатністю оцінювати і тонко регулювати просторові, часові та динамічні параметри рухів. Встановлено, що формування рухових вмінь та навичок залежить від розвитку вмінь керувати основними параметрами рухів [3]. Спрямована робота з розвитку цих вмінь позитивно впливає на формування рухових вмінь та навичок: полегшує засвоєння рухів, прискорює цей процес і покращує його якість, сприяє варіативності навички. Подальший розвиток цих здібностей в більшій мірі залежить від застосування спеціально спрямованих на це вправ.

Зв'язок з науковими темами та програмами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри ТМФВ і ОЛФК Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

«Теоретико-методичні основи моделювання процесу навчання та розвитку рухових здібностей у дітей і підлітків» (2012-2016 рр.) (номер держ. реєстрації 0112U002008).

Завдання дослідження – вивчити вікові особливості формування вмінь хлопчиків 7-9 років керувати рухами у просторі.

Вирішення цього завдання проводилось в умовах лабораторного експерименту. Було організовано 3 експериментальні групи. Виходячи з даних науково-методичної літератури [1] для формування вмінь дітей 7-9 років керувати рухами достатньо семи занять, в кожному з яких рекомендується виконувати по 6 повторень вправ, що вивчаються. Результати кожної спроби фіксувались в протоколі.

Для оцінки уміння керувати рухами у просторі учні виконували стрибки в довжину з місця в зону шириною 15см, розташовану на відстані 60 см від лінії відштовхування для школярів 7 років, 70 см – для школярів 8 років, 80 см – для школярів 9 років. Кожний наступний стрибок необхідно було виконати далі попереднього. Фіксувалась кількість виконаних стрибків із мінімальним збільшенням їх довжини в кожній спробі.

Під час опрацювання результатів виконання завдань враховувався вихідний рівень вмінь керувати досліджуваними параметрами рухів і середня кількість успішних спроб в кожному занятті, з першого по сьоме. В якості вихідного рівня вміння керувати досліджуваним параметром руху приймався результат, що показував кожний досліджуваний в першій спробі першого заняття, тобто до початку експерименту. Для визначення впливу занять на динаміку показників керування рухами застосовувався дисперсійний аналіз при кореляції даних. Вплив віку досліджуваних на керування цими вміннями вивчався за допомогою однофакторного дисперсійного аналізу (за Б.А.Суслаковим, 1982).

Аналіз показників вмінь оцінювати рухи в просторі у хлопчиків 7-9 років свідчить про наступне. У 7-річних хлопчиків максимальна кількість стрибків

була зареєстрована на VII занятті – 2,5 рази, а у 8–9 річних учнів – на V занятті, 3,2 і 3,8 рази відповідно. Результати дисперсійного аналізу свідчать про те, що у хлопчиків вірогідне покращення показників керування рухами в просторі відбувається у віці 8 років ($P < 0,01$) і 9 років ($P < 0,01$). У хлопчиків 7 років динаміка показників не істотна ($P > 0,05$). При цьому з віком збільшується ступінь впливу попередніх занять на зміну показників оцінки досліджуваного параметру. У хлопчиків 7 років вона складає 8,92%, 8 років – 21,55%, 9 років – 34,36%.

У хлопчиків з віком покращуються показники, які характеризують уміння оцінювати рухи в просторі ($P < 0,05$). Розбіжності в показниках оцінки просторової точності рухів між хлопчиками 7, 8 і 9 років на 25,96% залежать від вікових особливостей дітей.

Отримані результати дослідження вказують на можливість та необхідність навчання хлопчиків початкових класів вмінням керувати просторовими характеристиками рухів.

Список використаної літератури

1. Дежников А. Г. Исследование вопросов обучения детей младшего школьного возраста умениям оценивать пространственные, временные и силовые характеристики движений: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А. Г. Дежников. – Москва, 1977. – 21 с.

2. Лесгафт П. Ф. Руководство по физическому образованию детей школьного возраста / П. Ф. Лесгафт. – Москва : Физкультура и спорт, 1951. – Т. 1. часть 1, Собр. пед. сочинений. – 444 с.

3. Мірошніченко В. І. Методика навчання дітей молодшого шкільного віку умінням керувати рухами / В. І. Мірошніченко, Т. В. Ніжевська // Теорія та методика фізичного виховання. – Харків : «ОВС», 2001. – № 1. – С. 35–39.

4. Шлемин А. М. Формирование у детей двигательной функции / А. М. Шлемин // Физическая культура в школе. – 1983. – № 1. – С. 13–14.

Мірошніченко Валерій Іванович – доцент, к. п. н., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання та оздоровчої і лікувальної фізичної культури Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

1 друкований збірник